

**І. Ф. Літвінова,**

кандидат юридичних наук, доцент

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-0674-8728>**К. Р. Шилова,**

здобувачка вищої освіти другого (магістерського) рівня

## ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ДОМАШНЬОГО АРЕШТУ ТА ЗАСОБІВ ІНДИВІДУАЛЬНОГО КОНТРОЛЮ ПІД ЧАС ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ

Національний авіаційний університет

проспект Любомира Гузара, 1, 03058, Київ, Україна

E-mails: [irina\\_litvinova@ukr.net](mailto:irina_litvinova@ukr.net), [6911662@stud.nau.edu.ua](mailto:6911662@stud.nau.edu.ua)

**Метою** статті є аналіз можливостей та обмежень застосування домашнього арешту та засобів індивідуального контролю в умовах воєнного стану з метою забезпечення ефективного контролю над громадянами, які можуть бути потенційними загрозами для безпеки. Досліджуються правові, етичні та практичні аспекти застосування цих заходів з урахуванням особливостей воєнного конфлікту та необхідності збалансованого підходу між забезпеченням безпеки суспільства та захистом прав і свобод громадян. **Методи дослідження** включають аналіз законодавства щодо застосування домашнього арешту та засобів індивідуального контролю в умовах воєнного стану, а також вивчення судової практики та досвіду інших країн з цієї сфери. Крім того, застосовуються методи соціологічного опитування та аналізу думок експертів для визначення ставлення громадськості до застосування таких заходів у контексті воєнного конфлікту. **Результати дослідження** свідчать про необхідність ретельного регулювання застосування домашнього арешту та засобів індивідуального контролю під час воєнного стану з метою забезпечення збалансованого підходу між безпекою суспільства та захистом прав громадян. Виявлені проблеми та потреби сприятимуть подальшому розвитку правового та інституційного механізму контролю в умовах воєнного конфлікту. **Обговорення:** висвітлено потребу у розробці більш конкретних критеріїв застосування домашнього арешту та індивідуального контролю під час воєнного стану з урахуванням специфіки конфлікту та забезпеченням захисту прав громадян. Також обговорено можливі шляхи підвищення ефективності контролю над особами, які перебувають під такими обмеженнями, з метою запобігання випадкам зловживання владою або порушенням їхніх прав.

**Ключові слова:** заходи забезпечення; домашній арешт; індивідуальний контроль; воєнний стан; безпека суспільства; права громадян; законодавство; правові аспекти.

### Постановка проблеми та її актуальність.

Воєнний стан, оголошений в Україні 24 лютого 2022 року, перетворився на важливий момент в історії країни, який вимагає ретельного розгляду питань безпеки, правопорядку та захисту прав людини. Одним із найважливіших аспектів в цьому контексті є застосування запобіжних заходів, зокрема домашнього арешту, який набуває особливої актуальності.

Важливість забезпечення безпеки осіб, які перебувають під домашнім арештом, в умовах воєнного стану не може бути недооціненою. Військові дії, обстріли та інші небезпечні ситуації створюють серйозні загрози для їхнього життя та здоров'я. Крім того, складнощі з контролем за дотриманням умов домашнього арешту в умовах війни можуть виникати через пе-

ребої з електропостачанням, зв'язком та роботою правоохоронних органів.

Однак, необхідно знайти ефективні рішення для мінімізації цих проблем. Один із шляхів - використання засобів індивідуального контролю, таких як електронні браслети та відеоспостереження. Електронні браслети дозволяють відстежувати місцезнаходження особи та отримувати повідомлення про порушення умов арешту, тим самим забезпечуючи більш ефективний контроль. Встановлення відеокамер для спостереження також може бути корисним, допомагаючи у виявленні будь-яких порушень умов арешту.

Більше того, важливо залучити громадськість до контролю за застосуванням домашнього арешту. Створення груп спостереження з числа активістів може допомогти у запобіганні зловживань з боку правоохоронних органів та забезпечити більшу прозорість та відповідальність.

Отже, використання засобів індивідуального контролю та залучення громадськості можуть допомогти вирішити проблеми, пов'язані з застосуванням домашнього арешту в умовах воєнного стану. Важливо забезпечити безпеку та захист прав осіб, які перебувають під арештом, зберігаючи в той же час ефективний контроль за їхнім місцезнаходженням та дотриманням умов арешту.

Актуальність питання застосування домашнього арешту в умовах воєнного стану надає йому особливого значення і вимагає негайного та виваженого розгляду. У контексті військових дій та загроз безпеці важливо знайти баланс між захистом громадян від потенційних небезпек та забезпеченням їхніх конституційних прав і свобод. Такий аналіз є невід'ємною складовою ефективного реагування на виклики, що виникають у зв'язку з введенням воєнного стану, і сприяє розробці належних стратегій забезпечення правопорядку та захисту прав людини в умовах надзвичайних обставин.

**Аналіз досліджень і публікацій з проблеми.** У багатьох країнах, включаючи Україну, застосування домашнього арешту часто пов'язують із використанням електронних браслетів для контролю за особою. Питання ви-

користання цього запобіжного заходу в науковій літературі продовжує залишатися предметом обговорення. Вчені як в Україні, так і за кордоном вивчали цей інститут, зокрема такі як П.П. Пилипчук, О.П. Кучинська, Ю.А. Ліхолетова та інші. Ця тема вивчалася раніше і продовжує розвиватися, включаючи нововведення, і зараз вона є предметом дослідження таких вчених, як К.Т. Балтабаєв, В.М. Биков, М.Й. Вільгушинський, О.М. Коріняк, Д.А. Лисков, Л.М. Лобойко, В.О. Попелюшко, О.М. Слободян, О.Ю. Татаров, В.Я. Тацій, В.І. Фаринник, Ю.П. Янович та інші.

**Метою** статті є дослідження поняття, ознак та значення домашнього арешту в кримінально-процесуальному кодексі України. Також увага зосереджується на особливостях застосування цього запобіжного заходу під час воєнного стану, включаючи аналіз застосування засобів індивідуального контролю та порівняльний аспект з практикою інших країн Європи.

**Виклад основного матеріалу дослідження.** У зв'язку зі станом воєнного конфлікту в Україні, Верховна Рада ухвалила ряд законів, що внесли зміни до кримінального та кримінально-процесуального законодавства. Це сприяло підвищенню ефективності проведення кримінальних справ. Внаслідок цього, певні аспекти щодо домашнього арешту отримали нове тлумачення.

Домашній арешт – це захід запобігання, який може бути накладений на особу за рішенням слідчого судді, яка перебуває під підозрою або обвинуваченням у скоєнні КП, за який передбачено покарання у вигляді позбавлення волі. Цей захід включає обмеження руху особи поза місцем її проживання цілодобово або на певний період, а також контроль з боку національної поліції, яка має право здійснювати перевірки та вимагати пояснень.

Незаконним вважається застосування домашнього арешту без відповідних підстав, передбачених законом, або в порушення встановленого порядку тримання особи під таким арештом, наприклад, якщо особа вчинила КП, за який не передбачено покарання у вигляді позбавлення волі, або якщо порушено строк тримання під домашнім арештом.

Термін домашнього арешту для підозрюваної особи не може перевищувати двох місяців, але за необхідності його можна продовжити за клопотанням прокурора протягом досудового розслідування. Загальний термін тримання особи під домашнім арештом не може перевищувати шести місяців. Після закінчення цього строку ухвала про застосування домашнього арешту втрачає чинність, і цей захід вважається скасованим [1].

Домашній арешт спрямований на два основних аспекти: забезпечення дотримання процесуальних обов'язків та запобігання можливим ризикам, таким як: а) ухилення від правосуддя; б) знищення, приховування або спотворення доказів; в) нелегальний вплив на інших учасників кримінального провадження; г) перешкоджання кримінальному розслідуванню; д) подальше вчинення кримінальних правопорушень. Важливо враховувати, що "житло" включає власність, реєстрацію та фактичне проживання підозрюваного чи обвинуваченого [2].

Введення домашнього арешту має позитивний аспект - забезпечення виконання права на свободу і особисту недоторканність, яке згадується у статті 5 Європейської Конвенції. Домашній арешт вважається формою ізоляційного заходу, оскільки фізично обмежує свободу особи, відокремлюючи її від суспільства. Обмеження може бути повним або частковим, в залежності від умов запровадження заходів. Домашній арешт може повністю обмежувати свободу пересування, забороняючи особі залишати своє житло цілодобово, або обмежуватися певними періодами.

Визначення домашнього арешту не повністю охоплює всі його характеристики, які є важливими для розуміння цього заходу. Для точного визначення будь-якого терміну важливо враховувати всі його особливості. Ознаки домашнього арешту, як визначено О.Н. Агакерімовим, включають: а) місце в системі запобіжних заходів, що полягає в обмеженні особи в залишенні свого житла визначений період; б) суб'єкти, до яких може застосовуватися домашній арешт - підозрювані або обвинувачені у вчиненні кримінального правопорушення, за

яке передбачено покарання у вигляді позбавлення волі; в) статус особи, яка застосовує домашній арешт - на досудовій стадії клопотання може подавати слідчий за згодою прокурора, або прокурор за клопотанням слідчого судді; під час судового розгляду - за клопотанням прокурора – судом [3].

Згідно з О.П. Кучинською, застосування домашнього арешту для підозрюваних супроводжується рядом обмежень, таких як: заборона виходу з житла, обмеження зв'язку, обмеження спілкування та контрольні заходи. Цей захід є ефективним для неповнолітніх, оскільки утримання їх у в'язниці може шкодити їхній психіці. Такий підхід може бути корисним і для інших груп осіб з особливими потребами, які не можуть перебувати у в'язниці, включаючи хворі, які мають на утриманні дітей чи людей похилого віку [4, с. 17-19].

Домашній арешт, як один із заходів запобігання уникненню судової відповідальності та впливу на перебіг судового процесу, є досить поширеним. За даними Офісу Генерального прокурора, у 2020, 2021 та 2022 роках надійшло 8177, 7942 та 6785 клопотань відповідно, що складає 25,9%, 26,1% та 22,3% від загальної кількості клопотань про застосування запобіжних заходів. Інша статистика, представлена у Звіті судів першої інстанції, показує, що до суду надійшло 8138, 7305 та 6402 клопотань у ті ж періоди, або 16%, 16,7% та 16,1% від загальної кількості клопотань про обрання запобіжного заходу [5].

Незалежно від різниці у методах ведення статистики, обидва звіти підтверджують, що домашній арешт займає друге місце серед запобіжних заходів за кількістю поданих клопотань до суду. Після початку вторгнення Росії виникла необхідність адаптації кримінального процесу до нових умов. Верховний суд запропонував змінити практику застосування запобіжних заходів, що знайшло відображення в змінах до КПК [6]. Ці зміни стосувалися і домашнього арешту, зокрема його скасування в умовах воєнного стану та бажання деяких підозрюваних вступити до Збройних сил України.

У зв'язку з незмінною частотою застосування домашнього арешту та враховуючи воєнну

ситуацію, внесено зміни до кримінального процесуального закону. Розгляд особливостей застосування та змін домашнього арешту під час воєнного стану стає актуальним. При вирішенні питання про обрання запобіжного заходу слідчий суддя, суд повинен враховувати обставини, передбачені у ст. 178 КПК. Цей перелік не вичерпний і підлягає розширеному тлумаченню з огляду на фактичні обставини. Суди звертають увагу на обстановку в місцевості, де знаходиться житло підозрюваного, обвинуваченого. При обранні запобіжного заходу слід враховувати оперативну обстановку, яка може включати загрозу ракетних обстрілів, а також ризики та безпекові загрози для життя особи та інших людей, що опікуються.

Аналізуючи судову практику, В. Михайленко вказує на критерії, які враховуються при розгляді зміни запобіжного заходу з домашнього арешту на особисте зобов'язання. Ці критерії включають: 1) ситуацію на території, де проходять бойові дії; 2) наявність родини та потребу у вивезенні її на безпечну територію; 3) статус військовозобов'язаності та можливість мобілізації підозрюваного чи обвинуваченого; 4) здатність особи захищати Україну з урахуванням характеру правопорушення; 5) отримання повістки до військкомату; 6) дотримання умов попереднього запобіжного заходу [7].

У світлі непередбачуваної обстановки у місті проживання, важливо розглядати деякі аспекти відносно застосування домашнього арешту. Якщо особа, якій накладено цей запобіжний захід, має житло на території, де відбуваються воєнні дії або території з тимчасовим режимом окупації, це може ускладнити ситуацію. У таких випадках, за клопотанням відповідних осіб, суд може розглянути можливість зміни запобіжного заходу з домашнього арешту на особисте зобов'язання.

Для визначення належного рішення щодо проживання особи у зоні конфлікту, використовується перелік територій, де тривають воєнні дії або які тимчасово окуповані, затверджений відповідними органами. Цей перелік систематично оновлюється, щоб враховувати зміни в обстановці.

Серед факторів, пов'язаних із військовим обов'язком підозрюваного або обвинуваченого та його можливістю вступу до військової служби, можна відзначити бажання вступити до Збройних Сил або територіальної оборони, наявність військової спеціальності, досвіду, вмінь і навичок у сфері оборони, а також отримання повістки та проходження медичного огляду. Однак, судова практика, згідно з А. Свінцицьким, показує, що суди ставляться критично до доказів, що надають підозрювані або обвинувачені щодо їхньої потенційної участі в захисті країни в умовах воєнного конфлікту через їхній намір приєднатися до військових структур. Це зумовлено тим, що така інформація не завжди може бути підтверджена [8, с. 318-319].

Формулювання рішень суду щодо застосування домашнього арешту зазнали змін. Виявлено, що судді часто вказують на виняткові ситуації, коли підозрюваний чи обвинувачений може залишати своє житло, наприклад, для отримання медичної допомоги або евакуації під час надзвичайних обставин, таких як сигнал повітряної тривоги. Проте зміна часових обмежень для залишення житла, наприклад, перехід з цілодобового на нічний період, може сприйматися як пом'якшення домашнього арешту. Важливо зазначити, що право залишати житло для забезпечення безпеки дітей або захисту життя є гарантованим конституційним правом особи. Ні загальні, ні спеціальні вимоги до ухвал про застосування запобіжних заходів не містять конкретних вказівок на такі виняткові випадки. Але у разі реальної загрози для життя і здоров'я особи, вона має право діяти відповідно до необхідних заходів для власної безпеки.

У Інструкції щодо виконання рішень суду щодо обрання або зміни запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту поліцейськими органами визначені випадки, коли підозрюваний чи обвинувачений може залишати своє місце проживання навіть у заборонений час [9]. До таких ситуацій можна віднести: потребу у відвідуванні слідчого, прокурора або суду за викликом; випадки хвороби; загрозу для життя або здоров'я підозрюваного чи обвинуваченого, такі як природні катастрофи, пожежі, аварії або

інші небезпечні обставини. У всіх таких випадках підозрюваний чи обвинувачений повинен повідомити органи Національної поліції.

Ситуації, коли існує загроза життю або здоров'ю підозрюваного чи обвинуваченого, включають укриття під час обстрілів, евакуацію через катастрофи, стихійні лиха тощо. Наприклад, у випадку пожежі особа може вийти з будинку та перебувати у безпечному місці до її ліквідації, не чекаючи на окремий дозвіл поліції чи рішення суду. Однак у таких обставинах домашній арешт може виявитися неефективним, тому слід розглядати інші запобіжні заходи або зміну умов арешту.

Домашній арешт дозволяє підозрюваним чи обвинуваченим залишатися визначений час під наглядом власного дому, забезпечуючи їм можливість займатися звичайними справами, такими як праця, зустрічі та користування Інтернетом. Поліція веде контроль за їх діями, реєструючи їх та надаючи відповідні попередження. У разі порушення умов арешту можуть застосовуватися додаткові заходи контролю, включаючи електронний браслет. Контроль здійснюється як у денний, так і в нічний час.

Начальник Національної поліції встановлює періодичність візитів підозрюваних або обвинувачених під час домашнього арешту, але при цілодобовому режимі ці візити не можуть бути рідше одного разу на тиждень. Поліцейські мають право здійснювати телефонні дзвінки та опитувати членів сім'ї або сусідів, щоб перевірити дотримання умов арешту. У випадку порушення умов поліція вимагає письмових пояснень від підозрюваних чи обвинувачених. Якщо особа виходить за межі визначеного місця проживання, це негайно повідомляється поліції, а може призвести до заміни домашнього арешту на більш суворий захід. Вирішення про це залежить від обставин кожного конкретного випадку і приймається слідчим, прокурором чи суддею.

Однією з основних засад кримінального провадження в Україні є забезпечення права на свободу та особисту недоторканність, яке передбачає, що підозрюваний або обвинувачений не може бути триманим під вартою чи обмеженим у праві на вільне пересування, крім випад-

ків, встановлених законом. Домашній арешт, як запобіжний захід, дозволяє підозрюваному чи обвинуваченому залишатися вдома під певними умовами. Цей захід широко застосовується в багатьох країнах, включаючи країни ЄС та Казахстан. У разі обрання домашнього арешту суд може встановити різні обмеження, такі як заборона виходу з будинку у певний час або спостереження за підозрюваним. Україна не має обмежень щодо телефонних переговорів, проте здійснює прослуховування.

В Латвії домашній арешт може бути застосований за постановою слідчого судді або рішенням суду. У цьому випадку особа зобов'язана залишатися на своєму постійному місці проживання з обмеженням контактів з певними особами, вказаними у рішенні суду, і використання засобів зв'язку [10]. У КПК України, зокрема в частині 3 статті 196, важливо внести аналогічне положення, яке б установлювало перелік осіб, з якими підозрюваному чи обвинуваченому заборонено взаємодіяти, у випадку застосування домашнього арешту. Це допоможе зменшити ризики уникнення підозрюваним чи обвинуваченим відповідальності шляхом контакту з цими особами під час досудового або судового процесу.

Стаття 137 КПК Франції [11] дозволяє накладати домашній арешт з електронним контролем на особу під слідством. Вона включає умови, які обмежують її переміщення та обрання місць перебування. Це раціональний підхід, оскільки забезпечує контроль за місцезнаходженням без порушення приватності.

У КПК Італії (ст. 284) [12] передбачено подібні заходи, де суд може вимагати від обвинуваченого не залишати свій будинок або інші місця, встановлені судом, та обмежувати його спілкування. Якщо особа не може забезпечити свої потреби, суд може дозволити їй покинути місце арешту для їх задоволення або для роботи.

Українське законодавство (ст. 233 КПК) розглядає житло як будь-яке приміщення, де особа постійно чи тимчасово проживає. Це визначення може потребувати певних коригувань, зокрема, враховуючи власність приміщення.

Необхідно вдосконалити чинне законодавство України щодо застосування домашнього арешту як запобіжного заходу у кримінальних справах. Запропоновані зміни включають в себе: уточнення умов застосування домашнього арешту, встановлення переліку осіб, з якими обвинуваченому забороняється спілкуватися, обмеження застосування в разі тяжких КП, введення відповідальності за порушення умов арешту та врахування часу під арештом при подальшому засудженні.

**Висновки.** Впровадження домашнього арешту у кримінальному процесі України є важливим кроком у розвитку судової системи. Цей захід дозволяє обмежувати пересування підозрюваних або обвинувачених, не відриваючи їх від звичного життя. Він допомагає розвантажити переповнені ув'язнення, поліпшує умови утримання та зменшує державні витрати. Крім того, домашній арешт менш стресовий для підозрюваних та членів їхньої сім'ї, оскільки дозволяє зберегти звичне середовище та побутові зручності.

У контексті воєнного стану, який встановився в Україні після вторгнення Росії, важливо дослідити ефективність застосування домашнього арешту. Зміни до законодавства та розгляд обставин місцевості стають ключовими факторами в прийнятті рішень щодо обрання цього заходу. Міжнародний досвід також може бути корисним, але варто враховувати менталітет та особливості українського суспільства.

Загалом, домашній арешт сприяє розвитку демократичних цінностей та дозволяє зберегти соціальні зв'язки та стандартний режим життя для підозрюваних та обвинувачених. Його впровадження є прогресивним кроком для українського судового суду та сприятиме становленню індивідуальності та прав людини.

### Література

1. Кримінальний процесуальний кодекс України. *Відомості Верховної Ради України* (ВВР). 05.02.2023 № 2858-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>.

2. Мокаренко Є.І. Домашній арешт: поняття, мета, підстави і порядок застосування. Мока-

ренко Є.І. URL: [http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2014/1\\_2014/1\\_2014.pdf](http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2014/1_2014/1_2014.pdf).

3. Агакерімов О.Н. Дефініція поняття «домашній арешт» як запобіжного заходу: вітчизняний та зарубіжний погляди. Агакерімов О.Н. *Порівняльно-аналітичне право*. 2014. № 5. С. 349.

4. Фаринник В.І. Домашній арешт – альтернатива тримання під вартою. *Юридичний вісник України*. 2012. № 25. С. 23–29.

5. Звіт судів першої інстанції про розгляд матеріалів кримінального провадження за 2020 р. № 1-к. Судова влада України: веб-сайт. URL: [https://court.gov.ua/inshe/sudova-statystyka/rik\\_2020](https://court.gov.ua/inshe/sudova-statystyka/rik_2020) (дата звернення 12.02.2024).

6. Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо удосконалення окремих положень досудового розслідування в умовах воєнного стану: Закон України від 27.07.2022 р. № 2462-20. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2462-20#n50> (дата звернення 12.02.2024).

7. Михайленко В. Еволюція судової практики у кримінальному провадженні в умовах воєнного стану: запобіжні заходи. *Юридична газета online*: веб-сайт. URL: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/sudova-praktika/evolyuciya-sudovoyi-praktiki-u-kriminalnomu-provazhenni-v-umovah-voennogo-stanu-zapobizhni-zahodi.html> (дата звернення 12.02.2024).

8. Свінцицький А.В. Зміна запобіжних заходів під час воєнного стану: деякі особливості. Актуальні питання теорії та практики в галузі права, освіти, соціально-гуманітарних та поведінкових наук в умовах воєнного стану: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Чернігів, 25–26 квіт. 2023 р.): у двох томах. Том 1 го-лов. ред. Пузирний В.Ф.; Академія Державної пенітенціарної служби. Чернігів: Академія ДПтС, 2023. С. 317–319. URL: [https://academysps.edu.ua/wp-content/uploads/2023/06/Konferenciya-Tom-1-\\_25-26-kvitnya\\_2023.pdf#page=317](https://academysps.edu.ua/wp-content/uploads/2023/06/Konferenciya-Tom-1-_25-26-kvitnya_2023.pdf#page=317).

9. Інструкція про порядок виконання органами Національної поліції ухвал слідчого судді, суду про обрання запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту та про зміну раніше обраного запобіжного заходу на запобіжний захід у вигляді домашнього арешту: затв. Наказом МВС від 13.07.2016 № 654. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1087-16#Text> (дата звернення 12.02.2024).

10. Кримінально-процесуальний закон Латвії. URL: [http://www.pravo.lv/likumi/29\\_upz.html](http://www.pravo.lv/likumi/29_upz.html).

11. Кримінальний процесуальний кодекс Республіки Франція. URL: <https://www.legifrance.gouv.fr/codes/id/LEGITEXT000006071154/>.

12. Кримінальний процесуальний кодекс Італії. URL: <https://www.cortecostituzionale.it/default.do>.

### References

1. Kryminal'nyy protsesual'nyy kodeks Ukrainy. *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrainy* (VVR), vid 05.02.2023 № 2858-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>.

2. Mokarenko YE.I. Domashniy aresht: ponyattya, meta, pidstavy i poryadok zastosuvannya. YE.I. Makarenko. URL: [http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2014/1\\_2014/1\\_2014.pdf](http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2014/1_2014/1_2014.pdf).

3. Ahakerimov O.N. Definitiya ponyattya «domashniy aresht» yak zapobizhnoho zakhodu: vitchyznyanyy ta zarubizhnyy pohlyady. Ahakerimov O.N. *Porivnyal'no-analitychne pravo*. 2014. № 5. S. 349.

4. Farynyk V.I. Domashniy aresht – al'ternatyva trymannya pid vartoyu. *Yurydychnyy visnyk Ukrainy*. 2012. № 25. S. 23–29.

5. Zvit sudiv pershoi instantsiyi pro roz·hlyad materialiv kryminal'noho provadzhennya za 2020 r. № 1-k. Sudova vlada Ukrainy: veb-sayt. URL: [https://court.gov.ua/inshe/sudova\\_statystyka/rik\\_2020](https://court.gov.ua/inshe/sudova_statystyka/rik_2020) (data zvernennya 12.02.2024).

6. Pro vnesennya zmin do Kryminal'noho protsesual'noho kodeksu Ukrainy shchodo udoskonalennya okremykh polozhen' dosudovoho rozsliduvannya v umovakh voyennoho stanu: Zakon Ukrainy vid 27.07.2022 r. № 2462-20. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2462-20#n50> (data zvernennya 12.02.2024).

7. Mykhaylenko V. Evolyutsiya sudovoyi praktyky u kryminal'nomu provadzhenni v umovakh voyennoho stanu: zapobizhni zakhody. *Yurydychna hazeta online*: veb-sayt. URL: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/sudova-praktika/evolyuciya-sudovoyi-praktiki-u-krimin-alnomu-provadzhenni-v-umovah-voennogo-stanu-zapobizhni-zahodi.html> (data zvernennya 12.02.2024).

8. Svintsyts'kyi A.V. Zmina zapobizhnykh zakhodiv pid chas voyennoho stanu: deyaki osoblyvosti. Aktual'ni pytannya teorii ta praktyky v haluzi prava, osvity, sotsial'no-humanitarnykh ta povedinkovykh nauk v umovakh voyennoho stanu: materialy mizhnar. nauk.-prakt. konf. (m. Chernihiv, 25–26 kvit. 2023 r.): u dvokh tomakh. Tom 1 ho-lov. red. Puzyrnyy V.F.; Akademiya Derzhavnoyi penitentsiarnoyi sluzhby. Chernihiv: Akademiya DPtS, 2023. S. 317–319. URL: [https://academysps.edu.ua/wp-content/uploads/2023/06/Konferenciya-Tom-1-\\_25-26-kvitnya\\_2023.pdf#page=317](https://academysps.edu.ua/wp-content/uploads/2023/06/Konferenciya-Tom-1-_25-26-kvitnya_2023.pdf#page=317).

9. Instruksiya pro poryadok vykonannya orhanamy Natsional'noyi politsiyi ukhval slidchoho sudu, sudu pro obrannya zapobizhnoho zakhodu u vyhlyadi domashn'oho areshtu ta pro zminu ranishe obranoho zapobizhnoho zakhodu na zapobizhnyy zakhid u vyhlyadi domashn'oho areshtu: zatv. Nakazom MVS vid 13.07.2016 № 654. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1087-16#Text> (data zvernennya 12.02.2024).

10. Kryminal'no-protsesual'nyy zakon Latviyi. URL: [http://www.pravo.lv/likumi/29\\_upz.html](http://www.pravo.lv/likumi/29_upz.html).

11. Kryminal'nyy protsesual'nyy kodeks Respubliki Frantsiya. URL: <https://www.legifrance.gouv.fr/codes/id/LEGITEXT000006071154/>.

12. Kryminal'nyy protsesual'nyy kodeks Italiyi. URL: <https://www.cortecostituzionale.it/default.do>.

## PECULIARITIES OF APPLYING HOUSE ARREST AND MEANS OF INDIVIDUAL CONTROL DURING MARTIAL LAW

National Aviation University  
Liubomyra Huzara Avenue, 1, 03058, Kyiv, Ukraine  
E-mails: irina\_litvinova@ukr.net, 6911662@stud.nau.edu.ua

*The purpose of the article is to analyze the possibilities and limitations of applying house arrest and individual control measures under martial law with a view to ensuring effective control over citizens who may pose potential security threats. The author examines the legal, ethical and practical aspects of applying these measures, taking into account the peculiarities of martial law and the need for a balanced approach between ensuring the security of society and protecting the rights and freedoms of citizens. The **research methods** include analysis of legislation on the use of house arrest and individual control measures under martial law, as well as study of case law and experience of other countries in this area. In addition, the methods of sociological surveys and analysis of expert opinions are used to determine the public's attitude to the use of such measures in the context of a military conflict. **The results** of the study indicate the need for careful regulation of the use of house arrest and individual control measures during martial law in order to ensure a balanced approach between public security and protection of citizens' rights. The identified problems and needs will contribute to the further development of the legal and institutional mechanism of control in the context of martial law. **Discussion:** the article highlights the need to develop more specific criteria for the use of house arrest and individual control during martial law, taking into account the specifics of the conflict and ensuring the protection of citizens' rights. The author also discusses possible ways to improve the effectiveness of control over persons under such restrictions in order to prevent cases of abuse of power or violation of their rights.*

**Key words:** house arrest; individual control; martial law; security; citizens' rights; legislation; legal aspects.

*Стаття надійшла до редакції 18.03.2024*